

Laidiens: 27.08.1998., Nr. 246/247

Ministru kabineta noteikumi Nr. 318

Rīgā 1998.gada 25.augustā (prot. Nr. 46, 8.§)

Prasības drošības zīmju lietošanai darba vietās

Izdoti saskaņā ar likuma "Par darba aizsardzību" 16.pantu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Šie noteikumi nosaka prasības drošības zīmju lietošanai darba vietās.
2. Drošības zīme ir uz konkrētu objektu, darbību vai situāciju attiecināma zīme, signālkrāsojums, akustisks vai roku signāls vai vārdiska saziņa, kas sniedz drošības informāciju darba vietā.
3. Darba vietās, ņemot vērā attiecīgo situāciju, lietojamas šādas drošības zīmes:
 - 3.1. aizlieguma zīme - zīme, kas aizliedz darbību, kura var radīt bīstamu situāciju;
 - 3.2. brīdinājuma zīme - zīme, kas brīdina par risku vai bīstamību;
 - 3.3. rīkojuma zīme - zīme, kas norāda uz konkrētu darbību;
 - 3.4. pirmās palīdzības un glābšanas papildizeju zīme - zīme, kas sniedz informāciju par pirmās palīdzības sniegšanas vietām un glābšanas papildizejām (evakuācijas izejām);
 - 3.5. ugunsdrošības zīme - zīme, kas sniedz informāciju par ugunsdzēsības līdzekļiem un to atrašanās vietām;
 - 3.6. informācijas zīme - zīme, kas sniedz papildu informāciju (atšķirīgu no 3.1., 3.2., 3.3., 3.4. un 3.5.apakšpunktā minētā satura);
 - 3.7. signālkrāsojums - krāsojums ar specifisku nozīmi;
 - 3.8. izgaismota zīme - zīme, kas izgatavota, izmantojot puscaurspīdīgu vai caurspīdīgu materiālu, un ir no iekšpuses vai aizmugures izgaismota;
 - 3.9. akustisks signāls - kodēts (iepriekš noteikts) skaņas signāls, kas tiek pārraidīts ar signalizācijas ierīci bez cilvēka balss vai to atdarinošas mākslīgas balss izmantošanas;
 - 3.10. vārdiska saziņa - saziņa, kas sniedz kodētu (iepriekš noteiktu) drošības informāciju ar cilvēka balsi vai to atdarinošu mākslīgo balsi, izmantojot piemērotu ierīci;
 - 3.11. roku signāls - signāls, kas sniedz kodētu (iepriekš noteiktu) drošības informāciju ar roku un plaukstu kustībām vai pozīcijām personām, kuras izpilda apkārtējiem bīstamus manevrus vai atrodas šo manevru darbības zonā.

4. Darba devējs ar drošības zīmēm nodrošina darba vietas, kurās risku vai bīstamību nevar novērst vai samazināt ar kolektīvās aizsardzības tehniskajiem līdzekļiem, kā arī darba organizācijā lietotajiem līdzekļiem, metodēm un procedūrām, un viņš ir atbildīgs par attiecīgo drošības zīmju uzturēšanu darba kārtībā. Darba devējs, izvēloties drošības zīmes, ņem vērā jebkuru bīstamības iespēju darba vietā.

5. Darbinieks iepazīstināms ar darba vietā lietotajām drošības zīmēm un drošības zīmju (īpaši signālu un vārdiskas saziņas) nozīmi, kā arī instruējams par drošības zīmju lietošanu.

6. Darba vietā, kurā tiek izmantots ceļu, dzelzceļu, iekšzemes ūdensceļu, jūras un gaisa transports, izmanto drošības zīmes, kā arī attiecīgo transporta veidu kustības regulēšanas zīmes, ja tas nav pretrunā ar šo noteikumu prasībām.

7. Šie noteikumi neattiecas uz zīmēm, kuras lieto:

7.1. bīstamu vielu un preparātu, produktu un iekārtu marķēšanai tirgū, ja attiecīgajos normatīvajos aktos nav atsaucies uz šiem noteikumiem;

7.2. ceļu, dzelzceļu, iekšzemes ūdensceļu, jūras un gaisa transporta kustības regulēšanai ārpus darba vietas.

II. Prasības drošības zīmēm darba vietās

8. Drošības zīmes iedala pastāvīgajās zīmēs un īpašiem gadījumiem paredzētajās zīmēs.

9. Pastāvīgi lieto:

9.1. aizlieguma, brīdinājuma un rīkojumu zīmes, kā arī pirmās palīdzības un glābšanas papildzīmes;

9.2. drošības zīmes uz konteineriem un cauruļvadiem;

9.3. signālkršojumu vai drošības zīmes tādu vietu apzīmēšanai, kurās iespējama sadursme ar šķēršļiem vai krišana vai pastāv krītošu objektu draudi;

9.4. signālkršojumu transporta maršrutu apzīmēšanai.

10. Īpašos gadījumos lieto:

10.1. izgaismotu zīmi, akustisku signālu vai vārdisku saziņu, ja nepieciešams informēt par bīstamību vai risku, dot norādījumus izpildīt konkrētas darbības, kā arī evakuācijas gadījumos, ņemot vērā iespējas savstarpēji mainīt un savienot zīmes saskaņā ar šo noteikumu 11. un 12.punkta nosacījumiem;

10.2. roku signālu vai vārdisku saziņu, ja nepieciešams dot norādījumus darbiniekiem, kuri izpilda bīstamus manevrus.

11. Pieļaujama šāda drošības zīmju savstarpēja aizvietošana:

11.1. signālkršojums vai šo noteikumu 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5. un 3.6.apakšpunktā minētās drošības zīmes, lai apzīmētu vietas, kurās iespējama sadursme ar šķēršļiem vai krišana vai pastāv krītošu objektu draudi;

11.2. izgaismota zīme, akustisks signāls vai vārdiska saziņa;

11.3. roku signāls vai vārdiska saziņa.

12. Kopā var lietot šādas drošības zīmes:

12.1. izgaismota zīme un akustisks signāls;

12.2. izgaismota zīme un vārdiska saziņa;

12.3. roku signāls un vārdiska saziņa.

13. Signālkrāsojuma nozīme darba vietā noteikta šo noteikumu 1.pielikumā.

14. Lai nemazinātu drošības zīmes efektivitāti, nedrīkst:

14.1. traucēt zīmes redzamību ar apkārtējiem priekšmetiem vai signāla dzirdamību ar citiem skaņas avotiem;

14.2. novietot vairākas zīmes vienkopus;

14.3. vienlaikus izmantot divas vai vairākas līdzīgas izgaismotas zīmes;

14.4. izmantot izgaismotu zīmi cita gaismas avota tuvumā;

14.5. vienlaikus izmantot divus vai vairākus akustiskus signālus;

14.6. izmantot akustisku signālu, ja apkārtējā trokšņa līmenis ir augsts.

15. Uzstādīto drošības zīmju un (vai) signalizācijas ierīču daudzums un novietojums atbilst to darbības zonai un objekta bīstamības pakāpei.

16. Drošības zīmes, kuru darbībai nepieciešama enerģija, apgādājamās ar garantētu papildu enerģijas avotu, ja iespējama pastāvīgā enerģijas avota atslēgšanās.

17. Izgaismotas zīmes un akustiska signāla ieslēgšana norāda uz attiecīgas darbības sākumu, un tie paliek ieslēgti līdz darbības beigām. Izgaismota zīme un akustisks signāls ir gatavs atkārtotai ieslēgšanai uzreiz pēc lietošanas.

18. Izgaismotu zīmju un akustisku signālu funkcionēšanu un efektivitāti pārbauda pirms to uzstādīšanas un turpmāk ne retāk kā reizi mēnesī.

19. Ja dzirdamība vai redzamība darba vietā ir pavājināta (arī lietojamo individuālo aizsardzības līdzekļu dēļ), attiecīgās drošības zīmes papildina vai aizvieto ar citām, kuras nodrošina informācijas uztveršanu.

20. Teritorijas, telpas vai vietas, kurās glabājas bīstamās vielas, apzīmē ar atbilstošu brīdinājuma zīmi (2.pielikums), kā arī ievērojot 24. un 27.punkta nosacījumus, ja individuālā paku vai konteineru apzīmēšana nav līdzvērtīga. Brīdinājuma zīmes novieto pie bīstamo vielu glabāšanas vietām vai uz noliktavu durvīm.

III. Prasības drošības zīmēm

21. Drošības zīmes forma un krāsa atbilst šo noteikumu 2.pielikumā noteiktajām prasībām.

22. Piktogramma uz drošības zīmes (figūra, kura atveido situāciju vai norāda konkrētu (īpašu) darbību) ir pēc iespējas vienkārša un satur tikai būtiskas detaļas.

23. Drošības zīmi izgatavo no trieciendroša un pret dažādiem darba vides un klimatiskajiem laika apstākļiem izturīga materiāla. Ja dabīgā apgaismojuma līmenis nav pietiekams, lieto fosforizētas krāsas, atstarojošus materiālus vai mākslīgo apgaismojumu.

24. Drošības zīmes izmēri, krāsojums un fotometrija nodrošina tās saskatāmību un saprotamību.

25. Drošības zīmi novieto piemērotā augstumā darbinieka redzes laukā attiecīgā bīstamā objekta tuvumā, viegli pieejamā un redzamā vietā, ņemot vērā jebkurus šķēršļus, kā arī piekļūšanu izejām briesmu gadījumā.

26. Ja beidzas objekta bīstamība, attiecīgo drošības zīmi noņem.

IV. Prasības drošības zīmēm uz konteineriem un cauruļvadiem

27. Bīstamo vielu konteinerus, kā arī atklātus cauruļvadus, kuros atrodas vai kuros tiek transportētas bīstamās vielas, apzīmē ar brīdinājuma zīmēm atbilstoši šo noteikumu prasībām, ja attiecīgajos normatīvajos aktos nav noteikts citādi. Brīdinājuma zīmes var papildināt ar informāciju par bīstamo vielu (nosaukums, formula un bīstamības raksturojums).

28. Šo noteikumu 27.punkta prasības neattiecas uz konteineriem, kurus darba vietā lieto īslaicīgi vai uz konteineriem, kuru saturs bieži mainās, ja tiek nodrošināta īpaša informācija, kura garantē tādu pašu drošības līmeni, vai piemēroti citi līdzvērtīgi drošības līdzekļi.

29. Brīdinājuma zīmes stingri piestiprina, uzlīmē vai uzkrāso uz konteīnera redzamās puses (pusē m).

30. Uz cauruļvadiem brīdinājumu zīmes novieto redzamā vietā visbīstamāko vietu tuvumā (pie ventiļiem un savienojumiem).

V. Prasības ugunsdzēsības līdzekļu atrašanās vietas apzīmēšanai

31. Ugunsdzēsības līdzekļu atrašanās vietas apzīmē ar signālkrāsojumu un ugunsdrošības zīmēm (2.pielikuma 11.punkts).

32. Sarkanā krāsojuma laukums ir pietiekami liels, lai ugunsdzēsības līdzekli varētu viegli identificēt.

VI. Prasības šķēršļu, bīstamu vietu un transporta maršrutu apzīmēšanai

33. Vietas, kurās iespējama sadursme ar šķēršļiem vai krišana vai pastāv krītošu objektu draudi, apzīmē ar dzeltenu un melnu vai sarkanu un baltu svītrotu signālkrāsojumu.

34. Signālkrāsojuma izmēri ir proporcionāli šķēršļu vai bīstamo vietu izmēriem.

35. Dzeltenās un melnās vai sarkanās un baltās svītras ir vienāda platuma un novietotas 45° leņķī.

36. Transportlīdzekļu maršrutus telpās, kur tas nepieciešams darbinieku aizsardzībai, apzīmē ar krāsotām, skaidri redzamām, nepārtrauktām svītrām (vēlams baltām vai dzeltenām), ņemot vērā grīdas seguma krāsu.

37. Svītras izvieto tā, lai tās norādītu nepieciešamo drošo distanci starp transportlīdzekļiem un jebkuru objektu, kurš var atrasties blakus, kā arī starp gājējiem un transportlīdzekļiem.

38. Pastāvīgos transporta maršrutus ārpus telpām, ja tie nav norobežoti ar barjerām vai trotuāriem, apzīmē atbilstoši šo noteikumu 36. un 37.punktā noteiktajām prasībām.

VII. Prasības izgaismotām zīmēm

39. Izgaismotas zīmes izstarotajai gaismai jākontrastē ar apkārtējo vidi, neapžilbinot un nodrošinot zīmes skaidru redzamību.

40. Zīmes izstarotais spīdošais laukums var būt vienkrāsains vai tajā var būt piktogramma uz noteikta fona.

41. Izgaismota zīme atbilst šo noteikumu 15.punkta prasībām.

42. Ja izgaismota zīme var izstarot pārtrauktu un nepārtrauktu gaismas signālu, pārtrauktais signāls informē par augstāku bīstamības pakāpi vai neatliekamu darbību. Pārtraukta gaismas signāla frekvence un izstarojuma ilgums ir tāds, lai to nevarētu sajaukt ar nepārtraukti izgaismotu zīmi un nodrošinātu pareizu informācijas uztveri.

43. Ja pārtrauktus gaismas signālus izstarojošu izgaismotu zīmi lieto akustiska signāla vietā vai kopā ar akustisku signālu, izmanto viena veida kodētu informāciju.

44. Pārtrauktus gaismas signālus izstarojošas izgaismotas zīmes, kuras informē par briesmām, ir īpaši uzraugāmas vai apgādājamas ar papildu gaismas avotu.

VIII. Prasības akustiskiem signāliem

45. Akustiskā signāla skaņas līmenis ir ievērojami augstāks par apkārtējā trokšņa līmeni, bet ne pārmērīgs vai sāpju sajūtu izraisošs. Signāla garums un intervāls starp signāliem vai signālu grupām ir skaidri atšķirams no citiem akustiskiem signāliem vai apkārtējā trokšņa.

46. Ja ierīce var radīt akustisku signālu mainīgās un nemainīgās frekvencēs, mainīgās frekvences informē par augstāku bīstamības pakāpi vai neatliekamu darbību.

47. Akustisks signāls, kas informē par evakuāciju, ir nepārtraukts.

IX. Prasības vārdiskai saziņai

48. Vārdiska saziņa var būt tieša (cilvēka balss) vai netieša (cilvēka balsi atdarinoša mākslīga balss, kura tiek pārraidīta ar piemērotu ierīci).

49. Vārdiska saziņa starp runātāju vai runas emiteru un vienu vai vairākiem klausītājiem notiek atsevišķu vārdu, frāžu vai īsa teksta (arī kodēta) veidā.

50. Izteikts paziņojums vai komanda ir pēc iespējas īsa, vienkārša un skaidra. Runātāja runas prasmei un klausītāja dzirdes spējām jāgarantē drošu vārdisku saziņu.

51. Vārdiskā saziņā iesaistītai personai nepieciešamas pietiekamas valodas zināšanas, lai izteiktais paziņojums vai komanda tiktu pareizi saprasta un tam sekotu drošības prasībām atbilstoša rīcība.

52. Ja vārdisku saziņu izmanto roku signāla vietā, lieto šādus koda vārdus:

52.1. "Sākt!" - lai norādītu darbības sākšanu;

52.2. "Stop!" - lai pārtrauktu kustību;

52.3. "Beigt!" - lai izbeigtu darbību;

52.4. "Celt!" - lai celtu kravu;

52.5. "Zemāk!" - lai kravu nolaistu zemāk;

52.6. "Bīstami!" - lai novērstu avārijas situāciju;

52.7. "Ātrāk!" - lai paātrinātu kustību drošības nolūkā;

52.8. "Lēnāk!" - lai palēninātu kustību drošības nolūkā.

53. Ja vārdisku saziņu izmanto kopā ar roku signālu, lieto šādus koda vārdus, tos koordinējot ar atbilstošiem roku signāliem:

53.1. "Uz priekšu!" - lai kravu pārvietotu uz priekšu;

53.2. "Atpakaļ!" - lai kravu pārvietotu atpakaļ;

53.3. "Pa labi!" - lai kravu pārvietotu pa labi;

53.4. "Pa kreisi!" - lai kravu pārvietotu pa kreisi.

X. Prasības roku signāliem